

Opettajan puhe

Heikki Saari, lehtori, Joensuun normaalikoulu

Tukoke-symposium 30.-31.3.2009 Joensuu

Vygotskilaisilla näkemyksillä opettamisesta ja oppimisesta on ollut suuri vaikutus luonnontieteen opettamiseen ja luonnontieteen opettamisen tutkimukseen. Vygotskilainen sosio-kulttuurallinen näkemys korostaa opettajan tai muun tietävän henkilön merkitystä ”siirrettäessä” olemassa olevaa tieteellistä tietoa oppilaiden käyttöön. Vygotskilaisesta näkökulmasta katsottuna ymmärrys kehittyy vuorovaikutusprosesseissa ihmisten ja maailman kanssa. Tämä ulkoinen maailma ei ole pelkästään fyysinen vaan myös kulttuurallinen ja siihen liittyy oleellisesti kieli. (Edwards and Mercer 1987) Siten olisi tärkeää suunnata tutkimus siihen, miten opettaja puheellaan tukee oppilaiden ymmärryksen kehittymistä. Tapa, jolla opettaja puhuu opetustoimien yhteydessä, on yhtä tärkeää kuin nämä oppimistoiminnot itsessään (Leach and Scott 2002).

Datan keruu ja analysointi

Dataa luokkahuonekeskustelusta ja erityisesti opettajan puheesta kerätään videoimalla oppitunteja. Videoinnin lisäksi dataa kerätään palautteen antamisen yhteydessä. Palautteen yhteydessä opiskelija katsoo tuntivideota ja samalla vastaa kysymyksiin.

Puheen luokittelu

Saadaksemme selville luokkahuonepuheen rytmin puhe luokiteltiin opettajan esitykseen, opettajan ohjaamaan keskusteluun ja oppilaskeskusteluun. Seuraavassa kuvataan näitä eri puhetapoja.

Opettajan esitys

Opettajan esitystä voitaisiin kuvata esittäväksi opetuksiksi. Opettajan esitys muistuttaa luentoa, mutta se voi olla lähinnä miniluento koostuen vain muutamista lauseista. Opettajan esitys poikkeaa muista puhetyypeistä siinä, että siihen ei liity kysymyksiä.

Opettajan ohjaama keskustelu

Opettajan ohjaama keskustelu on todellista opettajan ja oppilaan välistä keskustelua. Opettajan ohjaama keskustelu on **autoritäärinen**, mikäli opettajan palaute oppilaan vastaukseen on arvioiva. Vaikka keskustelu näin luokitellaan autoritääriseksi, saattavat oppilaiden vastaukset ja kysymykset ohjata opettajan puhetta. Hyvin usein autoritäärinen keskustelu liittyy kysymyksiin, joihin on vain yksi vastaus ja opettaja jatkaa keskustelua tästä annetusta oikeasta tai virheellisestä vastauksesta. Opettajan ohjaama keskustelu on **dialoginen**, mikäli opettajan antama palaute ohjaa uusien asioiden pohdintaan tai aiheen laajennukseen.

Oppilaskeskustelu

Oppilaskeskustelussa oppilaat keskustelevat pareittain tai pienryhmissä. Keskustelu on usein opettajan ohjaamaa siten, että hän antaa aiheet keskustelulle ja ohjaa keskustelua kiertelemällä luokassa.

Muu keskustelu

Tähän luokkaan kuuluu muun muassa opettajan puhe demonstraatiovälineistä, sosiaalinen keskustelu, järjestyksenpito jne.

Vaikka eri puhetyypit ovat laadullisesti erilaisia, se ei kuitenkaan tarkoita, että joku niistä olisi toista parempi tapa opettaa. Kaikki tapoja tarvitaan opetuksessa. Opetusharjoittelijat ovat todenneet, että erilaisten puhetyylien tuntemus auttaa opetuksen kehittymistä. Opetusharjoittelijoilla tulisi olla useita keskusteluita puheesta ja useita tunteja sen harjoittelusta.

Edwards, D. & Mercer, N. (1987). *Common knowledge. The development of understanding in the classroom*. London: Methuen.

Leach, J. & Scott, P. (2002). Design and evaluating science teaching sequences: An approach drawing upon the concept of learning demand and a social constructivist perspective on learning. *Studies in Science Education*, 38, 115-142.